

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 33 objavljen dana 11 siječanj 2016

KAKO MIRNO I TRAJNO OSIGURATI SLAVLJENJE IZVANREDNOGA OBLIKA LITURGIJE U ŽUPI

Ovoga vam mjeseca donosimo vrlo zanimljivo i originalno predavanje koje je vlc. Milan Tisma održao na kraju prvoga znanstvenog skupa posvećenom motupropriju Summorum Pontificum u Cileu u srpnju ove godine.

Don Milan Tisma duhovnik je udruge Magificat, cileanskog ogranka Una Voce, i župnik župe svetog Ivana od Boga (San Juan de Dios) u Santiagu. Od svećenikoga redjenja koje mu je 1997. g. podijelio kardinal Oviedo, tadašnji nadbiskup grada Santiago de Chile, slavi tradicionalnu misu. Godine 1991., kada je razmišljao o napuštanju biskupijske bogoslovije, u kojoj je imao problema zbog svoje privrženosti tradicionalnoj liturgiji, msgr. Oviedo - koji je upravo stigao u nadbiskupiju - potaknuo ga je da ostane u Santiagu, obećavši mu svoje razumijevanje i zaštitu koji mu zaista nisu nedostajali sve do redjenja. Misa redjenja don Tisme bila je ujedno i posljednja koju je msgr. Oviedo slavio prije smrti.

Don Milan, koji se s tradicionalniom misom upoznao tijekom svojih studentskih godina zahvaljujući isusovcu koji je u to vrijeme bio duhovnik udruge Magnificat, obratio se sudionicima kongresa Summorum Pontificum održanom u Santiagu govoreći o temi slavljenja izvanrednog oblika rimskog obreda u župnom okruženju na temelju vlastitoga dugoga i originalnoga iskustva.

U nastavku vam donosimo neke od najznacajnijih tocaka predavanja don Milana.

Image: rs20160111102912_donmilan1.jpg

Vlc. Milan Tisma, duhovnik udruge Magnificat iz Santiaga de Chile.

I - Vracanje osjećaja za sveto

Puno prije no što je postao papa koji će objaviti motuproprij Summorum Pontificum, kardinal Ratzinger dosljedno je i jasno objašnjavao zašto kriza Crkve ovisi o načinu na koji se odnosimo prema liturgiji. Nakon toga često je naglašavao činjenicu da je gubitak osjećaja za sveto temeljni element te sekularizacije kojoj se tijekom cijeloga svog pontifikata u svojem nauku odlučno protivio.

Buduci da je jedna od najcitiranih i najdramatičnijih posljedica liturgijske reforme upravo gubitak osjećaja za sveto, vlc. Tisma potvrdio je da ponovno otkrivanje osjećaja za sveto treba biti primarni cilj svake župne liturgijske obnove.

Rabeci definiciju njemackoga luteranskog teologa Rudolfa Otta (1), prema kojemu je sveto mysterium tremendum et fascinans (otajstvo koje pobuđuje strepnju i ocarava), don Milan je kazao kako smatra da povratak suvremenoga covjeka svetom prolazi upravo kroz susret s najsavršenije "zastrašujućim" i "ocaravajućim" od svih otajstava, a to je iznenadujući silazak neba na zemlju u osobi našega Gospodina Isusa Krista. Što bi moglo biti više zastrašujuće i ocaravajuće za nas smrtnike od utjelovljenja Sina Božjega, Njegova života, smrti i uskrsnuća?

Katolička liturgija, tradicionalno zvana "kucom Božjom i vratima nebeskim", poput Djevice Marije, dugo je bila vjerni odraz toga velikog otajstva koje predstavlja spuštanje Neba na Zemlju. Nažalost, moderna je liturgija izgubila svoju sposobnost privlačnosti i svoj ocaravajući karakter okrenuvši leđa otajstvu koje pobuđuje strepnju (mysterium tremendum). Brisanjem žrtvenoga karaktera mise u misalu Pavla VI. i njegovim prijevodima na puke jezike otvoren je put negiranju toga karaktera kod prevelikog broja celebranata, bilo da je rijec o tome da doslovno plešu oko oltara ili jednostavno samo slave spomen na vazmenu gozbu. Bez žrtvovanja nema više otajstva. Ono više nije niti tremendum (od kojeg se strepi), niti fascinans (ocaravajuć).

Vlc. Tisma također je dodao da bez otajstva liturgija prestaje biti epifanija (ocitovanje) slave i savršene svetosti Boga.

Don Milan smatra posve bjelodanim da "apostolat u izvanrednom obliku može i treba pridonijeti povratku osjećaja otajstva". Bilo da je obična, pjevana ili svecana, tradicionalna misa ima sve što je potrebno da bi probudila osjetila, pa tako i želju za svetim kod naših suvremenika. Na župnicima je da nauče koristiti tradicionalnu misu kako bi trgnuli svoju pastvu, a da je pritom ne odvrte od te mise.

II - Doprinis liturgijskom miru

Dvanaest tisuća kilometara od Pariza, gdje je pocela pustolovina zvana Paix liturgique (hrv. liturgijski mir), živi svećenik za kojega je slavljenje liturgije in utroque usu, tj. u oba oblika rimska obreda, neizbježno oruđe liturgijskog mira. Vlc. Tisma smatra da svećenici imaju dužnost raditi na pomirenju između vjernika, i to bez iznimke i pomoću svih liturgijskih sredstava koja su im na raspolaganju, počevši od redovitog slavljenja izvanrednog oblika rimskog obreda u svojoj župi za one koji to žele. Što bolje reci?

III - (Ponovno) gradjenje zajednicke kuce

Nakon liturgijske reforme citave generacije kršćana upoznale su samo razorenu, razoblicenu i površnu liturgiju i tako izgubile ne samo poznavanje i okus svetoga, već i svoj zajednički dom, ono što je Klaus Gamber nazivao Heimat, "malom domovinom", ognjištem ili domom katolika.

Ta se mala domovina izgubila jer danas više na cijeloj planeti ne postoje dvije iste mise buduci da od crkve do crkve, od nedjelje do nedjelje, svećenici slave misu kako umiju, mogu i kako žele. Lišen svoje male domovine katolik ostaje bez utocišta u liturgijskom smislu, postaje vjernik bez sigurnog skloništa gdje bi se nahranio i odmorio svoju vjeru.

"Mi, svećenici", kazao je vlc. Tisma, "možemo i moramo pomoći u obnovi te male domovine kako bismo svojim vjernicima ponovno ponudili obiteljsko ognjište". To je, prema njegovim riječima, ono što svećenici mogu donijeti reformi reforme: "Mi možemo biti sudionici međusobnog obogaćivanja ako se trudimo da oba oblika rimskog obreda žive jedan pored drugoga".

IV - Postupno djelovanje

Treba paziti da se na revoluciju ne odgovori kontrarevolucijom i tako izazove nered!

Kada ga pitaju za prvo pravilo održivog i trajnog uvođenja izvanrednog oblika u župe, vlc. Tisma spremno odgovara da je to - postupnost. Prebrzo i presilovito djelovanje jest iskušenje koje valja pobijediti jer je obično potrebno i dodatno liturgijski obrazovati vjernike. Liturgijske promjene trebaju biti popracene odgovarajućom katehezom o samoj liturgiji, njezinoj strukturi, liturgijskom kalendaru, kao i službi kod oltara, ali jednako tako i o glazbi, ukrasima, uporabi latinskog, itd.

Osim toga, vrlo je malo župa koje preko noći mogu iznaci sve što je potrebno za proslavu tradicionalne liturgije buduci da su takve stvari ili prodane ili nesmotreno potrošene nakon Koncila.

Drugo načelo koje je spomenuo don Tisma je kontinuitet. Citirajući profesora Kwasnieskog, pozvao je da se iskoristi neodređenost rubrika novoga misala i da se, svaki put kada je to moguće, izabere ono što je najviše u kontinuitetu s prethodnom tradicijom. To načelo dopunjuje pravilo postupnosti i omogućuje vjernicima i ministrantima da postupno uvedu "novu liturgiju Benedikta XVI."

V - Konkretno i vidljivo

Image: rs20160111103157_atel1.jpg

Don Milan na jednoj od liturgijskih radionica tijekom čileanskog kongresa.

Oslanjajući se na svoje iskustvo, don Tisma je predložio određene inicijative za župnike koji žele prilagoditi svoju liturgiju kako bi trajno štivali Boga obredima koji mu dostoje. Uputa je jednostavna: vratiti Krista u središte pozornosti.

Svetište mora ponovno postati hram Gospodnji, a ne više biti scena na kojoj nastupa celebrant. Župnik, uz pomoć sakristana, mora slijediti primjer Benedikta XVI. i početi s vraćanjem križa i svijećnjaka na oltar. Ako je moguće, može i pogurnuti moderni oltar unazad ako se on nalazi suviše naprijed. Cilj je da postoji samo

jedan oltar koji će vjernicima ponuditi jednu jedinstvenu malu domovinu.

Osim toga, kako podsjeća Klaus Gamber, oltar mora biti pokriven i prekriven. U svojoj župi don Milan je ponovno vratio korištenje antependija. To daje vizualnu stabilnost vjernicima i pomaže im da se naviknu na liturgijsko vrijeme promjenom boje, kada je to moguće.

Nakon obnove svetište, sljedeći je korak celebriranje versus Deum (lat. prema Bogu), koje treba popratiti odgovarajućom katehezom. Vlc. Tisma to je učinio tijekom Došašća, povodom početka nove liturgijske godine.

Vlc. Tisma predlaže da se nakon toga iskoriste veliki liturgijski blagdani kako bi se župljane postupno upoznalo s izvanrednim oblikom, koristeći samu postupnost tradicionalne liturgije. U svojoj župi don Milan se oslonio na uputu cileanskih biskupa iz 1960. godine, koja je primjenjiva na misal Ivana XXIII., a kojom se promice tzv. "zajednička" misa, odnosno obična pjevana misa, ali pri čemu jedan od laika predvodi zajednicu u molitvi i pjevanju.

VI - Tijekom slavljenja mise

Savjeti u nastavku odnose se na misu u redovnom obliku. Vlc. Tisma naveo ih je kao odgovor na pitanja sudionika kongresa. Nije riječ o strogim pravilima, nego o prijedlozima koje svaki svećenik pojedinačno može primijeniti ovisno o stanju u župi u kojoj djeluje i o vlastitoj pripravnosti.

Prvo donosimo savjete koji se tiču javnih aspekata celebriranja:

- recitiranje Vjerovanja na latinskom,
- ispuštanje znaka mira na misama kroz tjedan,
- poticanje trenutaka tišine unutar mise,
- vraćanje uporabe tamjana,
- davanje redovite kateheze o pristici,
- poticanje cestog euharistijskog klanjanja i kateheze o klecanju.

Evo i savjeta koji se više tiču celebranta:

- prikazanje u tišini,
- povezivanje palca i kažiprsta nakon posvete,
- pranje prstiju nakon pricesti vinom i vodom u skladu s tradicionalnom praksom,
- nagnjanje glave na spomen osoba Presvetog Trojstva, Isusa, Marije, pape i sveća toga dana.

Svećenicima koji su napredovali u upoznavanju s oba oblika rimskog obreda, bilo da već slave izvanredni oblik ili da ga samo žele naučiti, don Milan na kraju savjetuje sljedeće vježbe za privatnu pobožnost: izmoliti 42. psalam (o molitvama u podnožju oltara) na putu iz sakristije do oltara, izmoliti molitvu "Aufer a nobis" (Ukloni od nas) penjući se na oltar; izmoliti tri pricesne molitve u tišini nakon zaziva Jaganjce Božji i pročitati posljednje evanđelje prilikom odlaska od oltara.

Osim toga, ništa ne sprječava svećenika da nosi biret (kapu) ili manipul ako to želi.

Dodajmo da je, odgovarajući na pitanje jednoga stranog svećenika, don Milan objasnio da je iz povijesnih razloga (ukratko: zbog Écône), celebriranje izvanrednog oblika često bilo obilježeno snažnim francuskim utjecajem. No, Čile pripada španjolskoj tradiciji i don Milan zajedno s udrugom Magnificat nastoji braniti i promicati španjolske običaje, primjerice navođenje sveća titulara crkve prilikom Confiteora, korištenje cucharille (žličice) za ulijevanje vode u kalež s vinom, korištenje palmatorije (svijecnjaka koje akolit drži tijekom cijele priceste) ili pak nošenje plavog ruha za blagdan Bezgrešnog zaceća.

Svi elementi koje je naveo vlc. Tisma zajedno pridonose tome da se vjernicima ponudi najljepša i najprivlačnija mala domovina kojoj je Krist sâm jedini vjecní vladar.

VII - Tko su vjernici?

U zaključku svoga bogatog i originalnog izlaganja vlc. Tisma želio je dati opis vjernika koje već gotovo 20 godina gleda kako dolaze i postaju privrženi tradicionalnoj liturgiji. Divna je činjenica da je taj portret doista univerzalan.

"Tu su prije svega veterani koji pamte malu domovinu iz svoga djetinjstva i znaju misu napamet, koji su proživjeli godine nemira i od njih nose ožiljke, ali s nadom gledaju znakove novoga liturgijskog mira. Zatim su tu ranjenici nove mise koji su pretrpjeli lutanja postkoncilske liturgije i koji se osjećaju kao da nemaju

dom. I, napokon, tu su mladi željni svetoga koji surfaju internetom u potrazi za onim što nazivaju "novom misom Benedikta XVI." Naravno, u svakoj od tih kategorija ima i onih koji su samo znatiželjni, aficionadosa (oduševljenih), ali i zanesenjaka. No, dodaje sa smiješkom, ne više nego na redovnom obliku mise.

(1) Iz njegove knjige "Sveto: o iracionalnom u ideji božanskoga i njezinu odnosu spram racionalnoga", Scarabeus-naklada, 2006, prev. Sead Muhamedagic.